

ROLUL MAREȘALULUI PREZAN ÎN ÎNFĂPTUIREA ȘI APĂRAREA MARI UNIRI

General de brigadă prof.univ.dr.

Gheorghe CALOPĂREANU*

“Cel căruia Antanta, ca și România, îi datorează atât de mult”

Mareșalul Ferdinand Foch

Abstract: This article analyzes the steps taken by Romanian Army on the road to the achievement of the Great Union in 1918 and the role of General Constantin Prezán during World War I.

Keywords: war, army, provinces, Great Union, the role of General Prezán

După doi ani de neutralitate, în vara anului 1916, România a decretat mobilizarea. Intrarea României în Marele Război rezidă tocmai în Marea Unire, în Reîntregirea Națională. „*Întregirea neamului, eliberarea Transilvaniei și a teritoriilor locuite de români regăsindu-se între clauzele principale ale Tratatului de alianță dintre România și Puterile Atantei din 4/17 august 1916, în scopul fundamental al războiului din Ipozeza Z, dar și în obiectivul strategic al Planului de campanie pentru anii 1916-1917*”¹.

Planul de campanie al Armatei României detalia concepția politico-strategică a statului român în vederea intrării în război. Pus de acord cu aliații, planul reflecta situația geostrategică a României, prinsă între cele două mari coalitii de forțe. Documentul stipula că armata va duce acțiuni pe două fronturi, în Transilvania și în Dobrogea, ceea ce crea din start o mare problemă. Pe frontul transilvănean, cel principal, determinat de obiectivul politic, au fost dislocate trei din cele patru armate create la mobilizare. Totalul forțelor care operau aici se ridica la 12 divizii de infanterie, o divizie de cavalerie, trei brigăzi de cavalerie, două brigăzi mixte.

Ofensiva celor trei armate comporta trei etape. În prima etapă, depășeau bariera muntoasă a Carpaților Orientali și Meridionali și atingeau cursul Mureșului, în acest mod se scurta linia

---

¹ Grigore Stamate, Mihai Hodoroșea, *Mareșalul Prezán, artizan și apărător al Marii Uniri*, Editura Axioma Print, București, 2018, p. 9

*Comandant (Rector) al Universității Naționale de Apărare Carol I și membru al Academiei Oamenilor de Știință din România

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

---

frontului cu aproximativ 500 km, astfel încât, trupele române să beneficieze de un aliniament puternic de apărare, în cazul unei reacții ofensive a inamicului. În etapa a doua, Armata de Nord, comandată de generalul Prezan și Armata 2 continuau ofensiva spre nord-vest pentru a ajunge în zona Munților Apuseni. Corpul 5 armată din rezerva general-strategică urma să acționeze către zona Oradea-Bekescsaba, pentru a lovi din flanc și spate gruparea adversă, care ar fi acționat în zona Debrețin.

Marele Cartier General, pregătind planul de campanie, s-a confruntat cu o problemă deosebită - trecerea munților. Pentru rezolvarea acesteia s-a recurs la o soluție inedită - formarea a 17 grupuri de acoperire care să debușeze la vest și nord de munți, în prima zi de mobilizare. În acest fel, trecătorile montane ar fi fost de la început în mâinile armatei române, ceea ce ar fi facilitat concentrarea forțelor și mijloacelor. Aceste grupuri, care erau conduse în primele zile direct de către Marele Cartier General, au intrat în componența armatelor după mobilizarea acestor comandamente. A urmat retragerea Armatei Române, începând cu luna septembrie 1916, iar la sfârșitul anului, generalul Prezan a fost numit șeful Marelui Cartier General și a organizat apărarea Armatei Române în Moldova. În 1917, a condus înzestrarea Armatei, cu ajutorul generalului Berthlot, reorganizarea și instruirea acesteia, astfel încât a obținut victoriile strălucite de la Mărăști, Mărășești și Oituz, oprind ofensiva trupelor Puterilor Centrale. În martie 1918, cu ajutorul generalului Șerbacev, comandantul Armatelor Ruse, a eliberat Basarabia de sub ocupația bandelor bolșevice, iar Basarabia s-a unit cu România, iar în noiembrie 1918 a eliberat Bucovina.

Generalul francez Henri Berthlot, afirma extrem de indignat: „*în Transilvania s-a stabilit o linie arbitrară a ocupației române, numai din punct de vedere geografic și a fără a se ține seama de situația etnografică, reușindu-se, fără tăgadă, să defavorizeze pe români*”². Totodată, într-un raport scris, adresat primului ministru Ion I. C. Brătianu, generalul Prezan menționa că populația și societățile culturale din zona Ardealului imploră ajutorul trupelor române, deoarece, încurajați de indiferența marilor puteri, trupele ungare așteptau prilejul să treacă de linia de demarcații, intensificând teroarea în rândul populației românești. „*...pe zi ce trece, situația românilor din zona încă ocupată de trupele ungare devine tot mai dificilă. Până și gărzile naționale maghiare, impulsionate și alimentate cu arme și munițiuni de același agresor, au trecut la acte de samavolnicie*” (generalul de Corp de Armată Adjutant Constantin Prezan).

Armata Română a fost remobilizată în noiembrie 1918 de către Marele Cartier General care a completat-o cu militari lăsați la vatră. Generalul Prezan a ordonat creșterea efectivelor armatei de la 163.000 la aproximativ 200.000 de militari și a trimis avangarde spre Ardeal, care să ocupe Văile Mureșului și Oltului. Deși, zăpada avea o grosime de peste un metru, avangărzile a două divizii au parcurs aproximativ 150 de kilometri în marș, ajungând la 11 noiembrie în Borsec, Toplița, Palanca și Miercurea-Ciuc, luând prin surprindere forțele din secuime. Totodată, s-au activat și gărzile naționale române pentru a apăra adunările pentru desemnarea delegațiilor alese pentru a participa la Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia. Cele două divizii, la 1 decembrie

---

² *Rapport du general H.M. Berthlot au Le Ministere de la Guerre francais*, Arhiva M.A.E, Fond Paris, vol. 32, 97-98

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

1918 s-au oprit pe aliniamentul Năsăud-Reghin-Tîrgu-Mureș-Brașov în timp ce la Alba-Iulia se desfășura Marea Adunare Națională. În același timp, aliniamentul de front al trupelor române a ajuns la aproximativ 250 de kilometri. De aceea, trupele române erau conduse cu mare greutate de către generalul Prezan de la Marele Cartier General, care a hotărât înființarea Comandamentului Trupelor din Transilvania (Armatei “Transilvania”).

Diviziile de vânători și de infanterie, la ordinul generalului Prezan au ocupat Ardealul în timp ce “*aliații opresc înaintarea trupelor române în Ardeal*”³, comunicat cunoscut numai de către Regele Ferdinand, IC Brătianu, generalul C. Coandă și generalul Prezan. Acesta era un mare secret, deoarece, dacă ar fi fost cunoscut de către armată și populația română ar fi avut grave consecințe pentru moralul poporului român.

Generalul Prezan a preluat comanda trupelor în retragere și a împins inamicul dincolo de Tissa, zdrobindu-i toate capetele de pod. „*La postul său de onoare, Mareșalul Constantin Prezan...organizează operațiunile de la Zalău din Aprilie 1918, aruncă peste cap ungurimea nesățioasă și hotărniceste cu de la sine putere, Armatele Românești pe Tissa.*”⁴

În același timp, Armata 1 dezvoltă ofensiva în Banat și a conjugat acțiunile cu forțele aliate ce au trecut la ofensivă de pe frontul de la Salonic.

Tributul plătit de Armata Română a fost enorm: 2330 de ofițeri, 217016 soldați, 35717 invalizi, 55906 văduve și 360728 de orfani de război. O contribuție deosebită au avut și membrii Guvernului, cu Ionel Brătianu în prim plan, Regele Ferdinand, Regina Maria, preoții și fruntașii români din Ardeal, Basarabia și Bucovina. Unirea Basarabiei cu Regatul României la data de 9 aprilie 1918 nu ar fi reușit fără angajamentul covârșitor al militarilor conduși de generalul Ernest Broșteanu și datorită promovării și susținerii soldaților de dincolo de Prut a actului în sine. În Bucovina, fruntașul Iancu Flondor, aidoma fruntașului Ion Inculeț din Basarabia, a solicitat insistent intervenția armatei române și, la 11 noiembrie, Divizia 8 Infanterie condusă de către generalul Iacob Zadic intra în Cernăuți, împiedicând tendința bolșevică de răsturnare a Unirii.

Înaintarea diviziilor românești a obligat diviziile ungare să se retragă și a slăbit rezistența maghiarilor din Ardeal, iar în Banat, s-a diminuat poziția sârbilor, deși, până la intrarea trupelor române în Timișoara, în august 1919, s-a târăgănat instituirea autorității românești. Armata Română a continuat să înainteze, chiar și după încheierea armistițiului de pace dintre Puterile Antantei și Puterile Centrale, prelungind războiul cu câteva luni. După revenirea la Patria Mamă a provinciilor care au fost sub cizma străină, România a devenit un stat de putere mijlocie din punct de vedere al suprafeței (295.049 kmp) și al populației (15.541.400 locuitori). România a avut ca obiectiv principal apărarea Marii Uniri împotriva forțelor agresoare din Ungaria, Rusia și Ucraina. Cu toate că Primul Război Mondial se încheiase în noiembrie 1918, România a fost obligată să-și mențină starea de război, dar, în comparație cu campaniile din anii 1916-1917, care s-au desfășurat

---

³ Gheorghe Crețu, *Armata Română apără Marea Unire – Noiembrie 1918-august 1919*, Revista Rezerva oștirii române, revistă de informare, opinie și cultură, nr. 2 (39), noiembrie 2018, Asociația națională a cadrelor militare în rezervă și în retragere Alexandru Ioan Cuza, p.23

⁴ D. Rădulescu, *Mareșalul Prezan-Amintiri înălțătoare*, Editura Tipografia Silvestru, Cernăuți, 1934, pp. 10-11

Făuritori și martiri ai Unirii Basarabiei cu România

într-un război de coaliție, de data aceasta, s-a angajat într-un război independent pentru eliberarea teritoriilor românești de sub ocupație străină și pentru apărarea Marii Uniri.

Mareșalul Constantin Prezan, unul dintre cei mai mari strategii militari ai Europei din Primul Război Mondial, Șeful Marelui Cartier General, a avut un aport deosebit la elaborarea planurilor Bătăliei Bucureștiului din 1916, al Campaniei din 1917 și al bătăliei decisive din 1918-1919, încheiată cu contraofensiva Armatei Române peste Tisa și cucerirea Budapestei, înscriindu-se, astfel, în galeria personalităților militare din timpul Războiului de reîntregire.

Războiul este un produs al societății umane și a existat dintotdeauna, considerat fiind o crimă împotriva omenirii, ce nu poate fi controlat. *„După fiecare război, omenirea a spus că va fi ultimul, dar, chiar înainte ca el să se fi încheiat, au apărut germenii următorului. Istoria dovedește că nu războiul este un accident, ci pacea este un răgaz, o pauză de respirație, de odihnă și de refacere, între două mari confruntări”*⁵

La Adunarea Națională de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918, măreața epopee a luptelor seculare ale poporului român a fost încununată cu succes, datorită implicării directe a Armatei Române și a bravilor comandanți, în frunte cu generalul Prezan, Mareșalul Reîntregirii.

*„El luptase și făurise România Mare”*⁶

Bibilografie

1. *Rapport du general H.M. Berthlot au Le Ministere de la Guerre francais*, Arhiva M.A.E, Fond Paris, vol. 32;
2. Gheorghe Crețu, *Armata Română apără Marea Unire – Noiembrie 1918-august 1919*, Revista Rezerva oștirii române, revistă de informare, opinie și cultură, nr. 2 (39), noiembrie 2018, Asociația națională a cadrelor militare în rezervă și în retragere Alexandru Ioan Cuza
3. Nicolescu A., *Șefii Statului Major General Român (1859-2000)*, Editura Nova, București, 2000;
4. Oroianu T., Nicolescu Ghe., Dobrinescu V., Oșca A., Stamate G., Hodorogea M., *Mareșalul Prezan, artizan și apărător al Marii Uniri*, Editura Axioma Print, București, 2018;
5. Rădulescu D., *Mareșalul Prezan-Amintiri înălțătoare*, Editura Tipografia Silvestru, Cernăuți, 1934;
6. Văduva Ghe., *Principii ale războiului și luptei armate – realități și tendințe*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2000.

---

⁵ Gheorghe Văduva, *Principii ale războiului și luptei armate – realități și tendințe*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2000, p. 6

⁶ Teofil Oroianu, Gheorghe Nicolescu, Valeriu Florin Dobrinescu, Alexandru Oșca, Andrei Nicolescu, *Șefii Statului Major General Român (1859-2000)*, Editura Nova, București, 2000, pp. 128-129